

הַתְרוּפָה הַנִּכּוֹנָה

גְּדַלְתּוֹ שֶׁל רַבִּי מֹשֶׁה בֶּן-מִימֹן, הַרְמַבְּ"ם, נִדְעָה לְמַרְחָקִים. אֲגִרוֹתָיו וְכַתְבָּיו נִלְמְדוּ גַם בְּאַרְצוֹת רְחוֹקוֹת. שְׁמֵעוּ שֶׁל הַחֶכֶם הַמְּפֹלֵג וְהַצֵּעִיר הַגִּיעַ גַּם לְאַחַד מִזְקֵנֵי וְגִדּוּלֵי דוֹרוֹ, הֲלֹא הוּא רַבִּי אַבְרָהָם אֲבֵן-עֲזָרָא, שֶׁהָיָה

5

נִוְדַד מִמְּקוֹם לְמְקוֹם, וְכֵן נִזְדַּמְּן לוֹ לְהַפְגִּישׁ עִם כַּמָּה וְכַמָּה מְגִדּוּלֵי זְמָנוֹ. פְּרוּשָׁיו שֶׁל רַבִּי אַבְרָהָם אֲבֵן-עֲזָרָא נִוְדְעוּ אֲזַי לְכָל, וְעָמְדוּ בְּרֹאשׁ סֵדֵר הַיּוֹם הַתּוֹרָנִי בְּעוֹלָם. הִלְלוּ מְצַדְדִים בְּהַתְלַהּבוֹת בְּפִרוּשׁ, וְהִלְלוּ מְסַתְּפִקִים בְּשִׁטְתוֹ בְּפִרוּשׁ הַתּוֹרָה, אֲךָ עִם הַזְּמַן הוֹדוּ כֻּלָּם וְהִסְפִּימוּ, וְהוּא נִוְדַע כְּאַחַד הַחֲשׁוּבִים בְּפִרְשְׁנֵי הַתּוֹרָה. נוֹסֵף עַל פְּרוּשׁוֹ לַתּוֹרָה, כָּתַב גַּם סְפָרִים

10

בְּשֵׁאֵר חֻקֵּי מִצְוֹת, וְגַם נִתְבָּרַךְ בְּשִׁפְחָה עֲשִׂירָה וּנְדִירָה, שֶׁבָּאָה לְיָדֵי בְטוּי בְּפִיּוּטָיו הַרְבִּים. אֲךָ כְּגִדַל לְמַדְנוּתוֹ וְגִדְלָתוֹ הַרוּחָנִית, הָיָה מַצְבּוֹ הַגִּשְׁמִי וְהַכִּלְכָּלִי בְּשִׁפְלַת הַמַּדְרָגָה. הוּא סָבַל מֵעוֹנֵי וּמְחִסּוֹר תְּמִידִיִּים. בְּמִיחָד בְּנִדְוִדְיוֹ הַרְבִּים, שֶׁגָּזַר עַל עַצְמוֹ, הָיָה סוֹבֵב מַעִיר לְעִיר בְּלִי פְרוּטָה, וְלַעֲתִים קְרוּבוֹת לֹא יָדַע מֵאַיִן יִקַּח לֶחֶם לְאַרוּחָתוֹ הַבָּאָה.

כֵּן נִדְד רַבִּי אַבְרָהָם בְּדַרְכֵים, וּמִשָּׁם לְמַצְרִים. הוּא הִשְׁתַּוְּקַק מְאוֹד לְפָגֵשׁ אֶת הַרְמַבְּ"ם, אֲשֶׁר שָׁמַע חֻקְמָתוֹ הַנִּפְלְאָה הַגִּיעַ לְכָל קְבוּצֵי הַיְהוּדִים בְּגִלּוּיּוֹת הַרְבּוֹת. בְּבוֹאוֹ לְמַצְרַיִם הִתְעַנְּנוּ אֲצֵל יְהוּדֵי הַעִיר עַל הַרְמַבְּ"ם וְאַפְשָׁרוֹת לְהַפְגִּישׁ עִמּוֹ, וְזֹאת אֲשֶׁר הִשִּׁיבוּ לוֹ יוֹדְעֵי-דָבָר: הַרְמַבְּ"ם מִשְׁמַשׁ רוּפָא הַסְּלֵטֹן וְגַם יוֹעֵץ בְּעַת הַצּוּרָה, זֹאת מְלַבֵּד הַיּוֹתוֹ רוּפָא כְּלָלִי, אֲשֶׁר בְּגִלַל מְמַחִיוּתוֹ, שָׂאִין דּוֹמָה לָהּ, פּוֹנִים אֵלָיו לֹא רַק מְמַצְרַיִם אֲלָא גַם חוֹלִים וְאַף רוּפָאִים מְשַׁאֵר מְדִינוֹת. נוֹסֵף עַל כֵּן, בְּגִלַל קִרְבָּתוֹ לְסֵלְטֹן, נִתְּנָה בְּיָדוֹ הָאַפְשָׁרוֹת לְהַקִּים בֵּית-מִרְפָּא מִיחָד לְאַחֵי הַיְהוּדִים. בְּבֵית-מִרְפָּא זֶה טִפְּלוּ כָּל הַחוֹלִים חָנָם, לְלֹא תַמּוּרָה.

20

אֶל הַרְמַבְּ"ם הַגִּיעוּ שְׁאֵלוֹת מִכָּל קְצוֹת הָעוֹלָם הַתּוֹרָנִי. מְקַצְתָּן בְּעִנְיָנִים דְּחוּפִים, וְהָיָה עָלָיו לְהַשִּׁיב מִיָּד. כְּמוֹ-כֵן שָׁקַד עַל כְּתִיבַת סְפָרֵי הַיָּד הַחֲזָקָה, שֶׁהֶצְרִיכוּ יְגִיעָה רַבָּה וְעֲצוּמָה לְדִיק בְּכָל הַלְכָה, לֹא לְהוֹתִיר וְלֹא לְהַחְסִיר. בֵּין כָּל אֵלוֹ חֵלֶק הַרְמַבְּ"ם אֶת סֵדֵר יוֹמוֹ, כְּאֲשֶׁר הוּא מְקַדֵּשׁ מְזַמְּנוֹ גַם לְסֵלְטֹן וְגַם לְבַקּוֹר יוֹמֵי בְּבֵית-הַמִּרְפָּא, גַּם לְכְתִיבַת תְּשׁוּבוֹת הַתּוֹרָנִיּוֹת וְגַם לְכְתִיבַת סְפָרָיו.

הֵבִין רַבִּי אַבְרָהָם שֶׁפְּגִישָׁה יְרַגִּילָהּ עִם הַרְמַבְּ"ם כְּמַעַט בְּלַתִּי-אַפְשָׁרִית. בְּכָל-זֹאת נִיָּסָה לְהַגִּיעַ לְפִתְחַ בֵּיתוֹ, שֶׁמָּא יִזְדַּמְּן לוֹ לְפָגֵשׁוֹ, אֲךָ לִשְׂוֹא. בְּהַקְשֵׁר זֶה, כֵּן מְקַבֵּל, חֲבַר אֶת הַפִּיּוּט:

25

”אֲשִׁכִּים לְבֵית הַשֵּׁר,

אוֹמְרִים כְּבָר רָכַב.

אָבוֹא לְעַת עָרַב.

אוֹמְרִים כְּבָר שָׁכַב.

אוּיָה לְאִישׁ עָנִי,

נוֹלַד בְּלִי כּוֹכַב.

30

חכמתו של רבי אברהם היתה גם היא מן המפוסמות. לפתע נצנץ בו רעיון כיצד יוכל להפגש במהירות עם הרמב"ם. הוא נגש אל בית-המרפא שנבנה ליהודים. נפר היה שפבנגן זה השקיע הרמב"ם רבות, כדי לתת את כל האפשרויות לרפא את החולים, ואף האוירה בו השתרה שלווה מיחדת.

35

הרופא שקבל אותו שאל לרצונו. רבי אברהם החל להתלונן על מחויבים בכל איבריו. הרופא בדק אותו, אך לא ראה שום סימן למחלה. בקש ה'אבן-עזרא' לקבל את הרופא הראשי, הלוא הוא הרמב"ם. הסביר לו הרופא, כי בגלל סדר-יומו העמוס של הרמב"ם, אינו יכול להרשות לעצמו אלא בקור קצר בכל יום בבית-המרפא. לכן הוא מפעיל צוות רופאים מסור, המלנה את החולים בכל שעות היממה, ואז הוא רושם לרופאים את התרופות המתאימות לכל חולה. "מעולם לא היה זקוק ליותר מפי, די היה בהבטה קצרה על החולה וכבר היה הרמב"ם מאבחן את מחלתו", אמר הרופא.

40

כעת היה ל'אבן-עזרא' אתגר נוסף, לעמוד על חכמתו של הרמב"ם, כיצד יאבחן את 'מחלתו'. הוא הפנה למטה פנויה במחלקה, שנועדה לחולים חדשים. השחר עלה, הרמב"ם, שלא הספיק לישון אלא שעות מעטות, קם לסדר יומו. לאחר שסיים את תפלתו עשה את דרכו לבית-המרפא, לראות את מצבם של החולים. יודע הוא שבשליחותו כרופא, מלנה אותו המלאך רפאל בעצמו, שהרי הרפואה תלויה גם היא בחסדי שמים. גם בתפלותיו מרבה הוא לחשב על החולים שהוא פוגש, ומתחנן לה' על רפואתם.

45

הנה הוא נכנס בשערי בית-המרפא, ופונה ראשית-כל לחולים החדשים, שעדין לא אבחנו. בכל מטה הוא נעצר, מביט לרגע קצר בחולה, ורושם לו את תרופתו בגליון הרופאים הצמוד למטתו. החולים מצדם משיבים לו בתודתם העמקה ובברכותיהם. כאשר הגיע למטתו של רבי אברהם, ה'אבן-עזרא', נעצר, הביט בו לרגע, ומיד החל לרשם...

50

רבי אברהם מביט בתמהון ואינו מאמין. לרגע נפל במוחו ההור קל, האם מצבו הבריא, הברור לכל רופא מתחיל, אינו ברור, חלילה, לרמב"ם? הוא המתין עד ש'הרמב"ם יצא מהחדר, עמד ממטתו ובלי יכלת להסתיר את סקרנותו והתרגשותו, פנה אל הרופא התורן ושאל: "האם תוכל לומר לי איזו תרופה רשם הרמב"ם בעבורי?!"

55

התקשה הרופא להסתיר את חיוכו, והראה לרבי אברהם את הפתק. בפתק היה כתוב: "המחלה: עני, מחסור ודלות. התרופה: ארבע-מאות דינרים..."

(שיחת השבוע, י"ט טבת תשס"ח,

לרגל כ' בטבת, יום ההולאה של הרמב"ם)

השיבו על השאלות הבאות:

1. כיצד נודע ל'אבן עזרא' על הרמב"ם?

- א. הרמב"ם טפל בו כפאשר היה חולה וכך הוא התנדע אליו.
 - ב. הרמב"ם שלח לו את כתביו וספריו וע"י כך הוא הפיר את הרמב"ם.
 - ג. ה'אבן עזרא' שמע על הרמב"ם בנודו הרבים ברחבי העולם.
2. ה'אבן עזרא' היה עני במיוחד – העתיקו 3 צטוטים מהקטע המוכיחים זאת.

- א. _____
- ב. _____
- ג. _____

3. השוו בין מצבו של ה'אבן עזרא' לעמת מצבו של הרמב"ם (חברתי, כלכלי, תורני, וכו').

4. פרוש הבטוי: 'בשפל המדרגה' (שורות 11-12) הוא:

- א. במצב זרוד, נמוד.
- ב. גבוה מאוד.
- ג. עקם, מכונץ.

5. בשורה 14 כתוב: "הוא השתוקק מאוד לפגש את הרמב"ם" –

מדוע השתוקק ה'אבן עזרא' לפגש את הרמב"ם?

- א. ה'אבן עזרא' היה חולה ורצה שהרמב"ם שהוא רופא ממחה יטפל במחלתו.
- ב. כדי לבקש ממנו שיעזר לו ויסיע לו להדפיס את ספריו הרבים.
- ג. ה'אבן עזרא' רצה להפירו מקרוב לאחר ששמע על חכמתו המפלגת.
- ד. ה'אבן עזרא' רצה שהרמב"ם ילמד אותו את חכמת הרפואה.

6. מדוע התחזה ה'אבן עזרא' לאיש חולה?

- א. כי הוא חשב שע"י כך הוא יוכל להפגש במהירות עם הרמב"ם.
- ב. כיון שהוא התבייש לבקש צדקה מהרמב"ם.
- ג. הוא היה רעב ועני מנודו הרבים, על כן הוא חפש מקום להתאכסן.
- ד. כיון שהוא רצה לבקש מהרמב"ם הסכמה על ספריו שיצאו לאור.

7. בשורה 27 כתוב: הבין רבי אברהם שפגישה 'רגילה' עם הרמב"ם כמעט בלתי-אפשרית. למה הפונה במלה 'רגילה'? כיצד הוא הבין זאת?

8. מהו המסר העולה מהפיוט: "אשפים לבית השר' שחבר היאבן עזרא'?

- א. היאבן עזרא' היה איש עני במיוחד.
- ב. היאבן עזרא' לא היו חברים.
- ג. היאבן עזרא' היה איש חסר מזל.
- ד. היאבן עזרא' לא הצליח לפגוש את הרמב"ם.

9. בשורה 45 כתוב: "כעת היה ל'אבן-עזרא' אתגר נוסף" –

א. פירוש המילה **אתגר** הוא:

1. הזדמנות שאסור להפסיד אותה.
 2. מטרה שיש להתאמץ כדי להשיגה.
 3. הזמנה שחייבים לבצע אותה.
- ב. מהם האתגרים שעמדו בפני היאבן עזרא'?
-
-

10. הרמב"ם דאג לבני עמו ולזולת - תארו מעשה בקטע הממחיש זאת.

11. העתיקו מהקטע 3 מלים מהשורש: **ב. ח. נ**

12. בשורה 10 כתוב: "וגם נתברך בשפה עשירה ונדירה".

איזו מלה יש לחפש במילון כדי להבין את פירוש המלה: **ונדירה**?

- א. נדר.
- ב. נדיר.
- ג. ונדירה.
- ד. נדירה.